



Místní Agenda 21

šance pro kvalitní
veřejnou správu



místní Agenda 21



Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Ministerstvo životního prostředí

Místní Agenda 21

šance pro kvalitní
veřejnou správu

Průvodce po vybraných inspirativních projektech



místní Agenda 21



Úvodní slovo o udržitelném rozvoji a principech MA21	4
Vybrané projekty Fondu environmentální odbornosti podpořené z Programu švýcarsko-české spolupráce	6
Program švýcarsko-české spolupráce	8
 Životní prostředí a zeleň	10
	Uherské Hradiště
	Ostrava-Poruba
 Energetika a doprava	14
	Chrudim
	Litoměřice
 Odpadové hospodářství	20
	Chrudim
	Prachatice
 Adaptace na změnu klimatu a hospodaření s vodou	26
	Agentura Koniklec
	Čmelák v.o.s.
 Účast veřejnosti v rozhodovacích procesech	34
	Uherské Hradiště
	Ostrava-Poruba
	Chrudim
	Litoměřice
	Prachatice
 Spolupráce veřejného, soukromého a neziskového sektoru	46
	Litoměřice
	Chrudim
	Ostrava-Poruba
	Jilemnice
	Prachatice
 Vzdělávání veřejnosti	56
	Uherské Hradiště
	Ostrava-Poruba
	Chrudim
	Litoměřice
	Prachatice
	62



Ing. Jan Kříž

*náměstek pro řízení sekce fondů EU,
finančních a dobrovolných nástrojů*

Vážení čtenáři,

dovolujeme si Vám v podobě publikace, kterou právě držíte ve svých rukách, poskytnout informace o Místní Agendě 21, o jejích přínosech a možnostech, které nabízí místním samosprávám všech úrovní.

„Místní Agenda 21“ (dále MA21) je dobrovolný nástroj ke zlepšování kvality veřejné správy, strategického řízení, zapojování veřejnosti a budování místního partnerství, s cílem podpořit systematický postup k udržitelnému rozvoji na místní či regionální úrovni. Jde o nástroj pro realizaci udržitelného rozvoje na místní úrovni. MA21 znamená systémový přístup k řízení obce, města, mikroregionu nebo kraje. Nastavuje procesy v oblastech ekonomické, sociální i environmentální tak, aby nebyly vzájemně v rozporu.

Nezbytnými součástmi MA21 jsou strategické plánování a řízení, zapojení laické i odborné veřejnosti do plánování a roz-

hodování (podnikatelé, neziskové organizace, instituce, různé zájmové skupiny obyvatel apod). Týká se například oblastí jako jsou: Životní prostředí, Ekonomika a místní (regionální) podnikání, Výroba a spotřeba, Doprava, Vzdělávání a výchova, Zdraví, Sociální prostředí, Kultura a místní tradice, Správa věcí veřejných a územní rozvoj (jako téma v mnohém zastřešující předešlá dílčí témata a jejich koordinaci do jednotného systému veřejné správy) a Globální odpovědnost. Dalšími tématy mohou být Energetika, Odpadové hospodářství atd. Města také využívají spolupráce s početnou skupinou expertů při řešení problémů ve všech uvedených oblastech.

V rámci Fondu environmentální odbornosti, který je součástí Programu švýcarsko-české spolupráce, a k němuž se vztahuje tato publikace, se v uplynulých dvou

letech podařila zrealizovat řada přínosných a mnoha ohledech i inovativních projektů.

V této souvislosti bych si dovilil upozornit například na projekt města Litoměřice, který byl věcně zaměřen na oblast udržitelné energetiky a udržitelné dopravy. Jedním z výstupů tohoto projektu je unikátní „chytrá lavička“ umístěná ve veřejném prostoru. Jedná se o prototyp, první svého druhu v ČR. Funguje na bázi solární energie (solární panely), nabízí příjem wifi signálu a současně může uživatelům posloužit jako dobíjecí místo. Významným prvkem aktivit zaměřených na udržitelnou energetiku je energetický plán města, jehož dlouhodobým cílem je snížení spotřeby energie o 20 % oproti stavu v roce 2012, který je brán jako výchozí.

Dalším projektem, který stojí za upozornění je projekt společnosti Čmelák,

kteřá v rámci realizovaných aktivit dokončila revitalizaci mokřadů v Jablonném v Podještědí. Výsledkem je vznik přírodního mokřadního parku, jehož nedílnou součástí je i nabídka aktivit Environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Ta je hojně využívána nejen vzdělávacími institucemi, ale i běžnými návštěvníky. Zejména s ohledem na aktuální nutnost řešení otázek spojených s globální hrozbou sucha a z ní plynoucí nutnosti péče o přírodní vodní zdroje, je tento projekt velmi dobrým příkladem přístupu k donedávna zanedbávaným mokřadním plochám.

Inspirativními pro další potenciální zájemce o zapojení se do MA 21 mohou být i další projekty, jejichž výstupy jsou přínosem pro rozvoj obcí. Například projekt zaměřený na odpadové hospodářství města Prachatic, jehož hlavním výstupem

je plán odpadového hospodářství města pro další období či na udržitelný rozvoj zaměřený projekt města Jilemnice, jehož výsledkem je urbanistická vize města zohledňující potřeby krajiny s ohledem na klimatické změny a akcentující udržitelnou dopravu a udržitelnou energetiku.

Věřím, že tyto a další projekty představené na dalších stránkách této publikace Vás zaujmou a mohou být pro Vás inspirací ve Vaší činnosti.



místní Agenda 21

Vybrané projekty Fondu environmentální odbornosti podpořené z Programu švýcarsko-české spolupráce

Uherské Hradiště	projekt: Společně k udržitelnému rozvoji II dotace: 1 764 534 Kč / realizace: 15. 1. 2015 – 31. 3. 2016
Ostrava-Poruba	projekt: Rozvoj MA 21 v městském obvodu Poruba dotace: 1 275 000 Kč / realizace: 1. 2. 2012 – 31. 1. 2014
Litoměřice	projekt: READY 21: Udržitelný rozvoj, Energetika, Místní Agenda a Doprava – výzvy pro 21. století dotace: 2 208 037 Kč / realizace: 9. 1. 2015 – 31. 3. 2016
Prachatice	projekt: Bioodpad řešíme společně dotace: 785 950 Kč / realizace: 22. 12. 2015 – 31. 3. 2016
Chrudim	projekt: Místní Agendou 21 a strategickým řízením k naplňování principů udržitelného rozvoje a zvyšování kvality života obyvatel v Chrudimi dotace: 2 642 627 Kč / realizace: 1. 1. 2015 – 31. 3. 2016
Jilemnice	projekt: Jilemnice - udržitelná dotace: 1 076 015 Kč / realizace: 13. 1. 2015 – 31. 3. 2016
ZO ČSOP Koniklec, o.p.s.	projekt: Počítáme s vodou II dotace: 1 377 180 Kč / realizace: 15. 1. 2015 – 31. 3. 2016
Čmelák – Společnost přátel přírody	projekt: Mokřady ve městě: budoucnost rozvíjíme společně dotace: 1 704 135 Kč / realizace: 1. 1. 2015 – 31. 3. 2016

Realizované projekty uvedené
v této tiskovině



místní Agenda 21

Program švýcarsko-české spolupráce

Švýcarský program finanční pomoci ke zmírnění hospodářských a sociálních rozdílů v rozšířené Evropské unii podporuje na základě bilaterálních rámcových dohod podepsaných 20. prosince 2007 s 10 novými členskými státy EU, 7. září 2010 s Rumunskem a Bulharskem a v červnu 2015 s Chorvatskem rozvojové projekty na území nových členských států Evropské unie včetně české republiky. Jeho ústředním cílem je přispět ke snížení rozdílů v ekonomickém a sociálním rozvoji v rámci rozšířené EU a zároveň přispět ke snížení hospodářských a sociálních rozdílů mezi dynamickými městskými centry a strukturálně slabými okrajovými regiony.

14. června 2012 skončilo období, kdy švýcarská strana dle podepsaných rámcových dohod mohla přidělovat granty na konečné návrhy projektů předkládané

Národními koordinačními jednotkami jednotlivých států (týká se 10 zemí, s nimiž byly podepsány dohody v roce 2007). Celkem bylo v deseti středo- a východoevropských zemích schváleno 210 projektů o objemu 1 miliardy švýcarských franků (CHF). Do 14. června 2017 bude pokračovat tzv. implementační fáze, v rámci které budou projekty realizovány a propláceny prostředky z udělených grantů.

Na české národní úrovni byl program koncipován tak, aby vhodně doplňoval podporu z prostředků strukturálních fondů EU, Fondu soudržnosti a EHP a Norských fondů. Program švýcarsko-české spolupráce se zaměřuje především na oblasti, které nejsou vůbec, nebo jen částečně kryty z jiných finančních zdrojů. Ke dni 14. června 2012 bylo švýcarskou stranou schváleno 30 individuálních projektů, 2 programy a 6 fondů. To představuje



Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

využití 100 % prostředků z celkového nevratného finančního příspěvku ve výši 109,78 mil. CHF, jenž byl dle Rámcové dohody mezi vládou české republiky a Švýcarskou federální radou určen pro českou republiku.

Projekty obou výzev FEO byly podpořeny celkovou částkou 55 171 599 Kč.

Životní prostředí a zeleň



místní Agenda 21



Příjemce dotace: **Uherské Hradiště**
Projekt: **Společně k udržitelnému rozvoji II**

Ochrana významné sídelní zeleně

Město Uherské Hradiště zahrnuje do aktiv svého projektu ochranu významné

sídelní zeleně, která představovala inventarizaci listnatých a jehličnatých stromů



nacházejících se na sídlišti Štěpnice (přibližně 1 280 kusů stromů). Inventarizace stromů zahrnovala determinaci taxonu podle botanické nomenklatury uvedené v publikaci *Květena ČR*, průměr kmene měřený ve výšce 130 cm nad zemí, výšku stromu, průměr koruny, spodní okraj koruny, fyziologické stáří stromu (podle vývojového stádia jedince – výsadba, aklimatizovaná výsadba, mladý strom, dospělý strom, starý jedinec).

Výstup z inventarizace stromů

Hodnocení stavu jednotlivých stromů probíhalo vizuálními technikami, kdy byly sledovány staticky významné defekty nadzemních částí stromů. Výsledkem bylo rozhodnutí, zda strom odpovídá požadavkům na ponechání na daném stanovišti včetně návrhu případného speciálního stabilizačního zásahu.

Dále byla stanovena perspektiva stromu na jeho stanovišti, stabilita stromu (odhad možného ohrožení provozní bezpečnosti na základě pozorovatelných defektů větvení, infikace kmene, výskytu dutin či



Zeleň na sídlišti Štěpnice

trhlin v kmenové i korunové části, případně v důsledku viditelného narušení kořenového systému – hodnotila se především odolnost proti zlomu), zdravotní stav, vitalita (souhrnná charakteristika popisující životaschopnost stromu) a technologie ošetření stromu (kácení stromu, řez stromu, bezpečnostní vazby včetně jejich umístění v koruně a naléhavost zásahu).

Výstupem inventarizace zeleně byla písemná závěrečná zpráva vyhodnocení stavu stromů. Inventarizace a hodnocení stromů bylo umístěno na webovém portálu, s kterým pracuje správce městské zeleně a je přístupný i veřejnosti. Na základě této zprávy provedl správce zeleně nutné kroky k odstranění havarijních stromů nebo zajištění rizikových jedinců.

Výstupy inventarizace dřevin byly obyvatelům sídliště Štěpnice prezentovány prostřednictvím besedy přímo zhotovitelem zprávy, Ing. Janem Forejtem ze



Pozvánka na besedu o inventarizaci dřevin na sídlišti Štěpnice

společnosti SAFE TREES, která inventarizaci prováděla.

V době provedení průzkumu představil město schválil záměr na revitalizaci veřejné zeleně na tomto sídlišti s využitím externích zdrojů. Dalším krokem bylo zpracování projektové dokumentace, kdy zpracovateli byla předána závěrečná zpráva. Návrhy na řešení revitalizace zeleně jsou projednávány s obyvateli sídliště až do finální podoby.



Příjemce dotace: **Ostrava-Poruba**
Projekt: **Rozvoj MA 21 v městském obvodu Poruba**

Květinové oživení

Cílem projektu **Veselé město** bylo oživení města netradiční formou za pomoci výsadeb kvetoucích rostlin do míst, která jsou šedá a opomíjená. Tyto výsadby měly za úkol krátkodobě pobavit a ukázat, že zeleň je možné využít i v místech, kde bychom ji nečekali. Místa měla být cíleně vybrána, ale měl být dán také prostor pro nápady přicházející přímo od



Fotografie z výsadby štěrkového ostrůvku

místních obyvatel, kteří byli osloveni, aby se aktivně zapojili do projektu, a to jak formou návrhů a nápadů, tak praktickým vysazováním rostlin. Příklady realizovaných výsadeb, které oživily porubské ulice v podzimním období, uvádíme v příloze.

Projekt byl realizován v rámci projektu *Rozvoj MA21 v městském obvodu Poruba* podpořeného z Programu švýcarsko-české spolupráce, který realizoval městský obvod Poruba s partnerem projektu ZO ČSOP ONYX.

Energetika a doprava



místní Agenda 21



Příjemce dotace: **Chrudim**

Projekt: **Místní Agendou 21 a strategickým řízením k naplňování principů udržitelného rozvoje a zvyšování kvality života obyvatel v Chrudimi**

Na kolo jen s přilbou

Cílem této kampaně bylo poukázat na nutnost používání cyklistických přileb a reflexních materiálů. Na celé kampani s městem spolupracovala Městská policie Chrudim, Policie ČR, TyfloCentrum, ČČK, mateřské a základní školy a Besip.

Součástí byla akce připravená na dopravním hřišti v Městském parku. Vstupenkou na akci byla pro děti do 18 let cyklistická přilba a kolo. Účastníci splňující tyto podmínky získali slosovatelnou vstupenku.

Aby se zjistilo, jakou mají soutěžící úroveň znalostí v oblasti bezpečnosti silničního provozu, museli všichni projít povinnými stanovišti – u Městské policie museli prokázat znalost dopravních značek a znát, jak správně má být vybaveno jejich kolo. Poté strážníci Městské policie provedli kon-

trolu kol soutěžících a dohlíželi na bezpečný provoz na dopravním hřišti. U stanoviště ČČK děti prokazovaly, že ovládají zásady první pomoci přiměřeně svému věku – zda vědí, jak mají postupovat, když se setkají se zraněním, ať drobným či závažnějším. TyfloCentrum si připravilo spoustu hmatových a čichových her, kde se děti i dospělí

Stanoviště Besip na akci „Na kolo jen s přilbou“.



Stanoviště Besip na akci „Na kolo jen s přilbou“.

prostřednictvím zážitkových forem dozvěděly více o lidech se zrakovým postižením. U stánku BESIPU se zapojili i rodiče. Měli za úkol vyplnit dopravní testy pro cyklisty, mohli si vyzkoušet slalom v „alkoholových“, „únavových“ či „drogových“ brýlích. Po splnění všech stanovišť následovalo losování o ceny. Na pět vylosovaných čekaly hodnotné ceny v podobě poukazů na nákup cyklistických potřeb. Všichni malí cyklisté obdrželi reflexní samolepky či reflexní přívěsky. Rodiče, kteří na akci přijeli na kole, byli odměněni cyklistickou lékárníčkou.

Příjemce dotace: **Chrudim**

Projekt: **Místní Agendou 21 a strategickým řízením k naplňování principů udržitelného rozvoje a zvyšování kvality života obyvatel v Chrudimi**

Besedy se strážníky Městské policie

Pro první stupeň základních škol byl v začátku školního roku připraven cyklus besed se strážníky Městské policie.

Obsahem besed v prvních třídách bylo povídání si o zásadách správného přecházení, znalostí základních dopravních značek a používání reflexních materiálů. Všichni prvňáčci získali reflexní samolepky.

Ve čtvrtých třídách besedy reagovali na situaci, kdy děti dosahují věku 10 let a mohou již vyjet po silnici na kole bez doprovodu dospělého. Strážníci připomněli dětem bezpečné chování v silničním provozu, vybavení kola a také nezbytné nošení cyklistické přilby a reflexních materiálů. Snažili se také děti upozornit na různá rizika, která mohou být předvídatelná, učili je správně vyhodnotit situaci a najít vhodné chování

a to vše ne jen za pouhého přednesu, ale formou plachtových her. Všichni žáci čtvrtých ročníků získali také reflexní samolepky. Touto formou bylo osloveno na 600 dětí z mateřských i základních škol (25 besed).

Velké oblibě se těšily i zážitkové vycházky s Městskou policií, které byly zaměřeny především na mapování bezpečné cesty dětí do škol. Upozorňovaly také na nebezpečná místa v okolí škol, které děti navštěvují. Děti se učí používat naučené předpisy v praxi tak, že si je spojí se zážitkem z konkrétní situace.

Besedy s dětmi v prvních třídách o zásadách správného přecházení.



Příjemce dotace: **Litoměřice**

Projekt: **READY 21: Udržitelný rozvoj, Energetika, Místní Agenda a Doprava – výzvy pro 21. století**

Akční plán udržitelné dopravy

V oblasti dopravy bylo pro Litoměřice v rámci dílčího projektu READY 21 stěžejním cílem vytvoření *Akčního plánu*

udržitelné dopravy podle procesu QUEST. Tento plán byl realizován postupně ve třech fázích.



V první fázi tohoto projektu byl proveden audit, který byl zaměřen především na získání údajů o dopravně strategických dokumentech města. Ve druhé fázi projektu byla vybrána témata, která se mezi stakeholdery v rámci veřejných diskusí ukázala jako klíčová. Ve třetí fázi projektu byl vytvořen samotný *Akční plán udržitelné dopravy*.

Hlavními opatřeními akčního plánu jsou vytvoření pozice koordinátora městské mobility, průzkum dopravy v klidu, zpracování dopravní politiky a jejích zásad, zpracování komplexní studie řešení cyklistické dopravy na území města, parkovací infrastruktura pro jízdní kola a také vytvoření fondu pro dopravu.

Prezentace Dopravního akčního plánu

Příjemce dotace: **Litoměřice**

Projekt: **READY 21: Udržitelný rozvoj, Energetika, Místní Agenda a Doprava – výzvy pro 21. století**

Systematický přístup k energetice

Město Litoměřice dlouhodobě podporuje aktivity udržitelné energetiky, je v ČR jedním členem evropského sdružení měst a obcí se zájmem o udržitelnou energetiku – Energy Cities. V rámci energetického plánu města si stanovilo dlouhodobý cíl snížení spotřeby energie o 20 % do roku 2030 v porovnání s rokem 2012. Dlouhodobě téma energetiky, systematický přístup a propojenost energetiky dopravy a energetiky propaguje i mezi ostatními českými i evropskými městy.

Solární lavička je tak další aktivitou zapadající do mozaiky činností města na poli energetických úspor či využívání obnovitelných zdrojů energie. Její instalaci Litoměřice přispěly k popularizaci využití solární energie ve veřejném

prostoru. Lavičku CapaSitty vyvinul tým ze společnosti Full CapaCity ve spolupráci s odborníky z ČVUT. Lavička byla oceněna

i na celosvětové výstavě EXPO 2015 v Miláně. Jde o první „chytrou“ lavičku určenou nejen k odpočinku ve veřejném prostoru v ČR. Nabízí možnost bezplatného připojení k internetu a dobíjení mobilních telefonů, tabletů, čteček i fotoaparátů, a to pouze s využitím solární energie.

Solární lavička CapaSitty





Dále monitoruje výrobu energie, spotřebu při dobíjení, či kvalitu ovzduší.

Další aktivitou bylo zpracování **pasportu majetku** pro objekty města Litoměřice. Daný pasport tak napomáhá k třídění majetku do kategorií nejen dle spotřeby energie, ale i dle technického stavu a umožňuje lepší plánování renovace a údržby majetku města, kdy cílem je, aby byly veškeré významné projektové dokumentace objektů majetku města k dispozici „online“ včetně aktuálních informací o energetické třídě budovy a jejím tech-

Pasportizační prvek monitoringu



Výstup ze software pro dálkové odečty

nickém stavu. Pasport se skládá z jednácti hlavních částí (I. Identifikace budovy; II. Hodnocení objektu; III. Stavebně-technický stav; IV. Vytápění; V. Příprava teplé vody; VI. Chlazení; VII. Větrání; VIII. Osvětlení; IX. Sanita; X. Opatření; XI. Přílohy). Rozsah pasportizace a její „online“ verze je tak inovativní v podmínkách českých měst a obcí.

Významnou aktivitou města Litoměřice v oblasti energetického managementu je instalace dálkových měřidel,

které umožňují podrobnější monitoring dat na vybraném majetku města, kdy jsou v rámci softwaru energetického managementu dostupná minimálně hodinová data o spotřebě energie. Takto podrobná data umožňují detailnější monitoring spotřeby energie, kdy jsou například odhaleny víkendové, či noční spotřeby v objektech, které tou dobou nejsou užívány a je tak možné důkladněji optimalizovat spotřebu energie.

Odpadové hospodářství





Příjemce dotace: **Chrudim**

Projekt: **Místní Agendou 21 a strategickým řízením k naplňování principů udržitelného rozvoje a zvyšování kvality života obyvatel v Chrudimi**

Plán odpadového hospodářství města

Město Chrudim je dlouhodobě zapojeno v Národní síti Zdravých měst ČR a pracuje v systému místní Agendy 21. Má zavedený systém environmentálního managementu „EMAS“.

Od roku 2009 Chrudim vydává *Environmentální prohlášení*, jehož součástí je „Environmentální politika“. Odpadové hospodářství se tímto prohlášením řadí mezi významné environmentální aspekty, snižování odpadu ukládaných na skládky a zvyšování množství vytríděných odpadů je stanoveno v jeho cílech.

I z tohoto důvodu se město rozhodlo pro zpracování nového *Plánu odpadového hospodářství města Chrudim* (dále POH).

Děti MŠ na osvětové kampani Den Země



Pro vytvoření POH byla stanovena pracovní skupina složená ze zástupců města Chrudim, zaměstnanců Městského úřadu, předsedkyně Komise životního prostředí, zástupců zpracovatele POH a zástupců



svozové společnosti, Technických služeb Chrudim 2000 spol. s r.o. Tato pracovní skupina formulovala cíle a opatření města k zefektivnění systému nakládání s odpady tak, aby opatření odpovídala příslušným legislativním požadavkům. V novém POH jsou zohledněny i náměty obyvatel, které zazněly v uplynulých letech na veřejných projednáních Desatera problémů města Chrudim.

Nový POH byl schválen Zastupitelstvem města Chrudim a stal se tak součástí koncepční dokumentace města. Plán

specifikuje a rozvíjí oblast životního prostředí ve Strategickém plánu pro udržitelný rozvoj města Chrudimi pro období 2015–2030 a je v souladu s POH Pardubického kraje.

Veřejnost měla možnost seznámit se s novým POH plánem na veřejném pro-

jednání, které bylo připraveno ve spolupráci s jeho zpracovatelem.

Cíle nově zpracovaného POH města Chrudim byly také zohledněny při přípravě osvětové kampaně *Den Země*, kterou každoročně navštěvuje okolo 3 000 účastníků různého věku. Tento den se nesl

Osvětový program pro děti **Nákupy s rozumem**

▪ **Vzdělávací cíl:**

Žák chápe důležitost předcházení vzniku odpadů nakupováním minimálně zabalených výrobků. Zná svoji zodpovědnost za vznik odpadů.

▪ **Obsah osvětového programu:**

O odpadech trochu jinak. Jak nakupovat, aby vznikalo co nejméně odpadů, jak nakupovat, abychom nezatěžovali životní prostředí, jak nakupovat s rozumem.

▪ **Činnosti a metody:** Hry s rolemi, diskuse, dramatická výchova.

▪ **Průřezové téma:** Environmentální výchova.

▪ **Tematický okruh:** Lidské aktivity a problémy životního prostředí.

▪ **Kompetence:** Kompetence k řešení problémů (žák chápe podstatu problému a sám navrhuje optimální řešení), občanská (žák vnímá problematiku odpadů jako svou vlastní, chápe svoje povinnosti).



v duchu motto *Předcházíme vzniku odpadu – nejlepší odpad je ten, který nevznikne*. Podle hierarchie nakládání s odpady je předcházení vzniku odpadů prvním krokem k tomu, aby se snížilo množství vyprodukovaných odpadů.

Existuje množství způsobů, jak napomoci snížení produkce odpadů a může se do nich zapojit každý obyvatel města. Veřejnost byla proto seznámena s praktickými kroky, kterými mohou přispět ke snížení množství vyprodukovaných odpadů (např. do obchodů si brát vždy vlastní tašky, pokud je to možné, dát přednost nápojům obsažených ve vratných lahvích, nakupovat nebalené, případně jednoduše balené zboží, upřednostňovat zboží z recyklovatelných materiálů, důsledně třídit jednotlivé složky komunálního odpadu nebo kompostovat biologicky rozložitelné odpady apod.). K tématu dne byly přizpůsobeny i doplňkové aktivity a tvořivé dílny pro všechny generace.



Z veřejného projednávání „Desatera problémů“; jedním z témat je odpadové hospodářství

Pro veřejnost byla také připravena elektronická verze *Odpadového rádce města Chrudim aneb jak správně nakládat s odpady* a této problematice byl věnován i tištěný letáček. Aby mohla být

osvěta cílena i na děti, připravilo město ve spolupráci s Ekocentrem Paleta kampaň zaměřenou na prevenci předcházení odpadů pro 2. stupeň chrudimských základních škol.



Příjemce dotace: **Prachatice**
Projekt: **Bloodpad řešíme společně**

Bloodpad – informační kampaně

V projektu *Bloodpad řešíme společně*, podpořeném z Programu švýcarsko-české spolupráce, bylo navázáno na dosavadní aktivity a prachatictí se snažili zaměřit informační kampaně na celou škálu cílových skupin.

Pro žáky MŠ a ZŠ byly připraveny vzdělávací semináře. Získat pozornost malých diváků není vůbec jednoduché, ještě k tomu na téma, které mnohdy nezajímá ani dospělého. V tomto případě se to lektorovi podařilo hned v úvodu, když vylezl v převleku **skřítko Kompostníčka** s plyšovou žížalou z podivné „bedny“ (kompostéru) před své malé posluchače, kteří s údivem a úsměvem na tváři čekali, co se bude dít dál. Během semináře se děti dozvěděly, jak třídit odpad, co je bloodpad a jak s ním nakládat, co je kompost,

koš na bloodpad se 100% kompostovatelnými sáčky a ve sklenici si odnášely vzorek kompostu se žížalami.

Především rodičům, prarodičům a dětem byla určena exkurze do kompostárny v Písku, kde se návštěvníkům věnoval vedoucí odboru životního prostředí Ing.

Skřítek Kompostníček mezi dětmi MŠ





Miroslav Šatra, který nejprve hovořil o systému odpadového hospodářství v Písku. Poté provedl účastníky kompostárnou a ukázal jednotlivé kroky a postupy při zpracování kompostu a vysvětlil, jak je kompost ve městě využíván.

Následovala návštěva ve sběrném dvoře a ve sběrném místě vysloužilých elektrozařízení. Zde mohli účastníci nahlédnout do kontejnerů na jednotlivé druhy odpadů a porovnávat, co odkládají občané v Písku a co za odpad se objevuje ve sběrném dvoře v Prachaticích. Průvodce byl zahr-



nut spoustou dotazů, ale diskutovalo se i o tom, jaké jsou zkušenosti s domácím kompostováním a jakým úskalím je třeba se vyhnout, aby domácí kompost byl prvotřídní kvality.

Víla Majolenka a *soumar Oskar* provádí Prachaticáky rokem 2016 prostřednictvím kalendáře, jehož tématem jsou odpady a jejich třídění. Obrázky do kalendáře malovala paní Zdeňka Študlarová, každý z nich je originálem a je zopakován v pohlednici, která je součástí kalendáře.

Vyrobili si vlastní vermikompostér přišlo na seminář *Žížaly v akci!* 36 zájemců včetně dětí. Z plastových kyblíků vyrobili 10 kompostérů, z nichž jeden je umístěn na chodbě odboru životního prostředí. Děti pomáhaly s výrobou a ve volném čase se věnovaly malování květníčků pro jarní výsadbu a různým ekohrátkám. Vermikompostéry si rodiny odnášely domů s „násadou“ žížal, trochou kompostu a s množstvím informací a praktických rad, jak se o žížalí kompostér správně starat.



Součástí projektu bylo i vytvoření strategických dokumentů pro odpadové hospodářství města jako jsou *Obecně závazná vyhláška o nakládání s odpadem*, *Plán odpadového hospodářství města* a *Motivační systém třídění odpadů*.

Adaptace na změnu klimatu a hospodaření s vodou



místní Agenda 21

Příjemce dotace: **Agentura Koniklec**

Projekt: **Počítáme s vodou II**

Hospodaření s dešťovou vodou

Projekt Počítáme s vodou I. a II. v letech 2013–2016 realizoval řadu aktivit směřujících k lepší informovanosti o opatře-

ních, která vedou k udržení dešťové vody v krajině a napodobení přirozených odtokových poměrů území před urbanizací.



Aktivity projektu

- **Odborné poradenství** – online poradna pro odbornou i laickou veřejnost zdarma. Na dotazy k tématu dešťových vod a jejich roli v městské urbanistice odpovídali spolupracující odborníci. Za období projektu bylo zodpovězeno téměř 500 dotazů. Poradna funguje částečně i po skončení projektu, převzala ji ekoporadna Ekocentra Koniklec.

- **Semináře** k problematice hospodaření s dešťovou vodou. V rámci projektu proběhly 2 cykly seminářů s odborníky ve všech krajských městech ČR, každý cyklus obsahoval 8 seminářů. Celkem se obou cyklů zúčastnilo více než 500 osob. Komorní rozměr seminářů umožnil diskuzi nad tématy, které s sebou přinesli účastníci, a osobní seznámení s odborníky na HDV v ČR.

Ze zahraniční exkurze za příklady dobré praxe



Z přednáškového sálu na konferenci „Počítáme s vodou“

- **Zahraniční exkurze za příklady dobré praxe** do Německa a Švýcarska – inspirace ze zemí, které začaly hospodařit s dešťovou vodou již dříve. Exkurzí v květnu 2014 a 2015 se pokaždé zúčastnilo cca 50 zástupců veřejné správy, neziskových organizací, podnikatelů, vysokoškolských kantorů či studentů. Program účastníky zavedl do mnichovské předměstské čtvrti

Riem, do švýcarských kantonů Appenzell Innerhoden a Ausserhoden a do obce Ostfildern, ležící na okraji Stuttgartu. Pro oblast Appenzellu je příznačný poměrně vysoký úhrn srážek, blízkost hor a rozptýlená zástavba. Jádrem exkurze se odehrávalo právě zde. Švýcarský přístup k hospodaření se srážkovými vodami je unikátní v pochopení potřeby komplexnosti –

místně optimální řešení hledají společně stavebníci či vlastníci stavby, projektanti, experti a úřady. Průvodci byli úředníci a projektanti, kteří současnou podobu hospodaření s dešťovou vodou plánovali. Odborný doprovod zajistila Dr. Ing. Ivana Kabelková (ČVUT, Fakulta stavební, Katedra zdravotního a ekologického inženýrství, členka výboru CZWA) a Ing. Jiří Vítek (majitel JV projekt VH s.r.o., člen CZWA, ČKAIT, CSVTS, DWA).

- **Mezinárodní konference Počítáme s vodou** (březen 2015, únor 2016) – odborné setkání nad tématy oboru HDV, umožňující výměnu zkušeností v mezinárodním kontextu. Zahrnuta byla témata: ochrana před suchem a povodněmi, mikroklima měst, zelená infrastruktura, změna klimatu, příklady dobré praxe, atd. O obě akce byl velký zájem a celkem je navštívilo přes 300 účastníků. Na konferenci vystoupila mimo českých kapacit v oboru také řada



Výuková vertikální zahrada, Praha-Komořany

Na osázení vertikální zahrady se podílela veřejnost při workshopu, jehož účastníci si mohli vyzkoušet, jak se rostliny do vertikální zahrady sází.

Hlavní výstupy projektu

- Publikace *Hospodaření s dešťovou vodou* v ČR je založena na současné legislativě platné v ČR, může sloužit pracovníkům vodoprávních úřadů i projektantům při výběru vhodných zařízení správného hospodaření s dešťovou vodou.
- Mapa příkladů HDV – online mapová databáze příkladů realizací v ČR.
- Online průvodce rozhodováním, pomocí otázek dovede k závěrům ohledně správnosti plánované stavby z hlediska odvodnění dle principů správného hospodaření s dešťovými vodami.
- Informační portál pocitamesvodou.cz se znalostmi a zkušenostmi z oboru hospodaření se srážkovými vodami.

zahraničních řečníků z Německa, Švýcarska a Slovenska.

- Stavba **zahradního jezírka** na pozemku ZŠ Montessori, Praha 12 – spolupráce a vedení stavby spolu s učiteli a dětmi ZŠ a MŠ Na Beránku, Praha 12. Ze stavby vznikl instruktážní manuál, který může být pro další průvodcem stavbou jezírka.

- Stavba první demonstrační a výukové **vertikální zahrady** v Praze umístěné u zahradního učiliště Praha-Komořany. Zelená stěna zdobí plochu cca 7,5 m² východní stěny učiliště a slouží učňům jako další pěšební plocha. Zároveň jim poskytne unikátní možnost osvojit si péči o tento inovativní druh městské zeleně.



Příjemce dotace: **Čmelák v.o.s.**

Projekt: **Mokřady ve městě: budoucnost rozvíjíme společně**

Mokřadní park ve městě

V projektu byly realizovány čtyři základní tematické okruhy aktivit, které se vzájemně podporují, doplňují a propojují do jedinečného výsledného celku:

1. Podpora dlouhodobého managementu

Byly zajištěny odborné podklady pro plán dalšího managementu ochrany přírody v mokřadním parku. Výstupem byla projektová dokumentace s návrhem podoby revitalizace zbývajících částí mokřadních pozemků. Do plánování rozvoje lokality byli vedle expertů rovněž zapojeni zástupci místní veřejnosti a veřejné správy.

2. Ekologická výchova a osvěta

Zahrnovala vybrané prvky návštěvnické infrastruktury a informační systém lokality

Mokřadní park v Jablonném v Podještědí

(informační body v terénu, osvětová skládka, mapa přírodních zajímavostí v okolí města, interaktivní web, questingová trasa)

včetně návaznosti na životní prostředí a cestovní ruch ve městě a jeho okolí. Byly vytvořeny a otestovány tři terénní výukové programy pro MŠ, ZŠ a SŠ a jejich manuály pro lektory a pedagogy. Pro širší podporu osvěty k tématu vznikly originální aktivizační informační i výukové pomůcky nebo




Sanace parku v Jablonném v Podještědí

zapojení veřejnosti do řádné péče o mokřady formou dobrovolnických akcí, součástí byla také publicita projektu a vhodné propagační předměty.

4. Šíření a přenos realizované dobré praxe

Praxe v propojování ochrany přírody, výchovy, osvěty a udržitelné rekreace v urbanizovaném prostoru – studijní cesta po dalších inspirativních příkladech dobré praxe, šíření osvětových výstupů do škol i dalších organizací v kraji i dalších regionech, prezentace na seminářích a exkurzích, podpora pedagogů a dalších nositelů EVVO ve spádovém regionu města a další aktivity.

V rámci projektu vzniklo široké spektrum výstupů, které byly stručně pojednány ve výše popsaných aktivitách. Alespoň u některých, které nejsou zcela běžné, pro inspiraci uvádíme příklady, jak lze

s tematikou mokřadů pro osvětu, výchovu a zapojení místní komunity také pracovat:

- **Osvětově-inspirační skládačka a audiostezka městem** – mokřady byly ve spolupráci s místním „audiotýmem“ napojeny na audiostezku vedoucí městem a jeho okolím. Dále byla vydána kombinovaná osvětově-inspirační skládačka, jejími důležitými částmi bylo vyvrácení předsudků o mokřadech a také přehled obecných zásad při zakládání mokřadů.

Terénní výuka žáků ZŠ


- **Mapa přírodních zajímavostí města a okolí** – pro podporu udržitelného cestovního ruchu byla vytvořena mapa přírodních zajímavostí města a okolí, s popisy míst pozoruhodných nejen z hlediska ochrany přírody, ale také historie a geologie zdejší krajiny. Mapovým podkladem je turistická mapa v měřítku 1:50 000. Podrobně zde jsou představeny právě Mokřady Jablonné.

- **Questingová trasa** z města do mokřadů – byl zpracován grafický list pro ab-

solvování trasy, která vede z centra města až do mokřadů.

- V rámci aktivity *Výchova a vzdělávání o vodě v krajině* byly vytvořeny **terénní výukové programy** pro MŠ, ZŠ a SŠ v mokřadech. Pro tento účel byly připraveny a ověřeny tři metodiky terénních výukových programů (pro MŠ, ZŠ, SŠ). K tomu proběhlo celkem 6 pilotních realizací terénních výukových programů (dvě pro každou věkovou skupinu). Téma: *Mokřad místem dobrodružství* (pro

modelová exkurze se zážitkovým programem v mokřadech pro širokou veřejnost.

3. Navazující osvětové aktivity

Aktivity k ochraně přírody, udržitelnému rozvoji a zapojení veřejnosti s cílem oži-

vení mokřadů umožnily systematickou komunikaci různými kanály s místní komunitou (sociální sítě, média, přímé akce...). K tomu byly uspořádány akce a soutěže pro občany města od dětí až po seniory,



MŠ), *Mokřad místem zkoumání* (pro ZŠ) a *Mokřad místem inspirace* (pro SŠ). Doplnujícím výstupem je nabídkový list pro pedagogy, aby bylo možné tyto aktivity nabízet školám.

▪ **Modelová exkurze a zážitkový program** pro turisty – byla vytvořena a pilotně třikrát realizována zážitková exkurze pro turisty, včetně manuálu pro lektory na základě zkušeností z dříve proběhlých realizací.

▪ **Celoroční tematické soutěže** – ve spolupráci s Městskou knihovnou probíhala fotografická soutěž (zúčastnilo se 54 soutěžících a bylo zasláno 137 fotografií). V lednu 2016 proběhlo hlasování na FB a hodnocení odborné poroty. Na besedě s občany posléze byli vyhlášeni vítězové. Dále proběhla výtvarná soutěž pro děti z mateřských a základních škol v Jablonném v Podještědí. Vyhodnocení soutěže a předání cen proběhlo na Dni otevřených dveří v Mokřadech Jablonné. Poslední



související soutěži bylo zapojení lokality a tématu mokřadů do *Velké třídní soutěže o dort* (na místní ZŠ).

▪ **Dobrovolnické dny** se sloganem *Obyvatelé Jablonného pomáhají mokřadům*. Takto proběhl dobrovolnický den pro veřejnost a dobrovolnický den pro děti.

▪ **Tematické akce s veřejností** – jednalo se např. o společné plánování dalšího rozvoje mokřadů s odborníky, terénní populárně naučný seminář o životě v mokřadu nebo *Den otevřených dveří* v Mokřadech Jablonné.

▪ V rámci **šíření výstupů a zkušeností** pracovníkům v ekologické výchově (EVO) proběhlo setkání *Co se děje v Jablonném?*, kterého se zúčastnili zaměstnanci dalších pracovišť EVO a učitelé a studenti environmentální výchovy z Technické univerzity v Liberci. Byla představena lokalita a její možnosti pro EVO před vlastními realizacemi programů EVO. Byly zaznamenány náměty účastníků, jak rozvinout její potenciál, a sdíleny zkušenosti z dosavadních programů.

▪ **Terénní workshop** pro pedagogy – na základě zkušeností z proběhlých programů byl realizován terénní seminář s ukázkami konkrétních aktivit, ale i s teoretickým základem pro tvorbu programů na obdobných lokalitách.

Účast veřejnosti v rozhodovacích procesech



Příjemce dotace: **Uherské Hradiště**
Projekt: **Společně k udržitelnému rozvoji II**

Hlášení závad či návrhů ke zlepšení

Zapojování veřejnosti do rozhodovacích procesů je jedním z hlavních kroků k naplňování konceptu místní Agendy 21. Uherské Hradiště se touto problematikou zabývá už několik let, aktivně od roku 2008, kdy první projekty zaměřené na MA21 podporoval Revolvingový fond MŽP. Následně bylo možné aktivity podporující MA21 spolufinancovat v rámci Programu švýcarsko-české spolupráce. Aktivity zaměřené na zapojování a účast veřejnosti jsou nezbytné a přitom nejsou nebo nemusí být finančně náročné, což souvisí i s udržitelností.

Běžnými nástroji zapojování veřejnosti do rozhodovacích procesů jsou veřejné fórum o rozvoji města, veřejné projednání, kulaté stoly, besedy atd. Vždy je potřeba

vybrat aktuální a zajímavé téma, které je navíc v potřebné fázi připravenosti.

Každé město/obec má své komunikační kanály, ale přesto je těžké oslovit a motivovat potenciální účastníky, aby se do rozhodovacího procesu zapojili. Proto se tento projekt mimo jiné zaměřil



Zobrazení hlášení v aplikaci „Zlepši své město“

i na moderní způsob komunikace s veřejností včetně zpětné vazby, a to aktivitou nazvanou **městské zásahy**.

Byla pořízena mobilní a webová aplikace pro hlášení závady či návrhu ke zlepšení s možností připojení konkrétního řešení. Stačí, když ve svém webovém prohlížeči občan vyplní jednoduchý interaktivní formulář. Po otevření aplikace a zvolení možnosti „Přidat hlášení“ lze lokalizovat konkrétní místo, přičemž polohu daného bodu je možno až do odeslání hlášení libovolně měnit. Ve formuláři se postupně zadá kategorie závady, stručný popis, fotografie místa a e-mail, na který budou zasílány zprávy o průběhu řešení. Pro úspěšné odeslání je třeba opsat kontrolní kód a stisknout tlačítko „Odeslat“.

Vložené hlášení je v mapě viditelné až po zpracování administrátorem aplikace a stálou službou na Městské policii v Uherském Hradišti.

Příjemce dotace: **Ostrava-Poruba**
Projekt: **Rozvoj MA 21 v městském obvodu Poruba**

Vnitrobloky pro život

Cílem tohoto dílčího projektu bylo dát samotným občanům příležitost podílet se na návrhu úpravy jejich vnitrobloku, a to jak z hlediska úpravy zeleně, tak např.

doplnění o městský mobiliář, herní prvky apod. Na rozdíl od standardního postupu při úpravách těchto prostranství zde byla snaha dát co největší prostor inicia-



tivě ze strany občanů a vyjít vstříc jejich představám, jak by mělo místo vypadat, kde budou rádi trávit svůj volný čas. Celkem proběhly 3 workshopy ve 3 lokalitách a cílem bylo vybrat jeden vnitroblok, kde se zájem místních obyvatel ukáže jako největší. Poté následovalo zpracování výstupů a výběr jednoho cílového řešení, které bylo zasláno obyvatelům vybraného vnitrobloku k připomínkování a vytvoření prováděcího projektu.



Příjemce dotace: **Chrudim**

Projekt: **Místní Agendou 21 a strategickým řízením k naplňování principů udržitelného rozvoje a zvyšování kvality života obyvatel v Chrudimi**

Zapojení veřejnosti do rozvoje města

Důvodem k zapojení veřejnosti je předcházení možným nedorozuměním, jejich nesouhlasu s nově navrhovanými záměry a projekty, psaní petic a stížností. Aktivním zapojením do rozvojových aktivit ve městě so občané vytvářejí pocit sounáležitosti s místem, kde žijí, pracují a tráví svůj volný čas. Touto systematickou činností se snaží Chrudim získávat od obyvatel města zpětnou vazbu. Veřejnost se aktivně zapojuje v případě, že je oslovena a zapojena v ten pravý čas a odpovídajícím způsobem. Výběr vhodného způsobu zapojení veřejnosti, tedy volba správné metody, je důležitým rozhodnutím, které zajistí úspěšnost procesu.

Město Chrudim prostřednictvím realizovaného projektu *Zdravé město a místní*

Agenda 21 zapojuje veřejnost do rozvoje města. Občané tak mohou sdělit své náměty a připomínky, které jsou následně zohledňovány v přípravě jednotlivých projektů. Jednou z oblastí, která předpokládá zapojování obyvatel, je rekonstrukce a vznik nových dětských či sportovních

Zapojení veřejnosti do rozvoje města



hřišť, regenerace parků, odpočinkových míst, rekonstrukce ulic či obecně při plánování investic.

Pro občany jsou připravena plánovací setkání, na kterých bývá vytipována vhodná lokalita, vybráno příslušné vybavení (např. u hřišť), zeleň, mobiliář, povrchová úprava, doprava apod. Na posledním setkání je pak k připomínkování předkládána projektová studie. Vše probíhá v souladu s plánovacími procesy ve městě, ve spolupráci s architekty a v souladu se strategickým plánem. Plánování s veřejností se vždy účastní zástupci odborů MěÚ, především územního plánování a regionálního rozvoje, životního prostředí, dopravy a investic.

Další z metod zapojování veřejnosti, kterou pravidelně pro občany město Chrudim připravuje, jsou veřejná projednání. Každoročně je pro občany města připraveno veřejné projednání **Desatera problémů** města Chrudim. Tato



forma setkání umožňuje sestavit žebříček nejpálčivějších problémů města. Občané tak mohou diskutovat o problémech a možnostech řešení se starostou, místostarosty města a dalšími pracovníky

MěÚ Chrudim. Vedení města seznamuje přítomné se stavem řešení problémů, které byly vytipovány v roce uplynulém. Následuje práce v týmech, kde jednotlivé skupiny vytipují dva největší problémy.

Veřejné projednání Desatera problémů

V průběhu společných diskuzí jsou také zaznamenány připomínky obyvatel, které přejdou dle možností do řešení příslušných odborů či se stávají zásobníkem pro sestavování Akčního plánu Strategického plánu udržitelného rozvoje města Chrudimi 2015–2030. Po společném, veřejném konsenzu je na závěr setkání vytipováno Desatero problémů Chrudimi na daný rok. V průběhu celého setkání je pro účastníky připraven doprovodný program, který připravují partneři Zdravého města a MA 21 (bezplatné měření cholesterolu a glykémie, prezentace a prodej výrobků Fair Trade, hlídání dětí apod.) Stanovené problémy jsou vždy před předložením do Zastupitelstva města ověřeny ještě veřejnou anketou.

Své místo v plánování s veřejností mají i kulaté stoly. Jde o interaktivní formu zapojování veřejnosti, při níž se očekává




Zapojení veřejnosti do aktivních diskusí

rozvoje, Odboru investic, životního prostředí, dopravy, školství, kultury, sportu a památkové péče. Za Odbor kanceláře tajemníka se školení účastní tisková mluvčí.

Tématy tohoto speciálního vzdělávacího modulu jsou komunikační a prezentační dovednosti ve vztahu k veřejnosti, vedení kulatých stolů, facilitace, řešení konfliktů, efektivní komunikace s médii apod.

Účastníci tohoto vzdělávacího modulu získali nejen přehled o metodách zapojení veřejnosti, ale vyzkoušeli si je i prakticky. Absolventi se naučili, jak a kdy přizvat veřejnost do zpracování dokumentů či realizaci aktivit v obci, ovládají základní metody vedení pracovních skupin včetně facilitace a moderování, naučili se pracovat s konfliktními osobami, jak napsat správně tiskovou zprávu nebo jak komunikovat s jednotlivými druhy médií.

aktivní diskuse. Pro určité aktivity v oblasti komunikace s veřejností využívá Chrudim tzv. pasivní formy komunikace, mezi které se řadí dotazování, ankety, sociologické průzkumy apod. Tyto formy komunikace bývají používány pro ověřování stanoveného *Desatera problémů města Chrudim* nebo při zjišťování spokojenosti obyvatel s místním společenstvím.

Každoročně bývá v Chrudimi pro místní veřejnost připraveno přibližně 25 setkání. Z tohoto důvodu bylo nezbytné proškolení zaměstnance MěÚ, kteří nejvíce komunikují s veřejností, v metodách zapojování veřejnosti. Speciálního dvoudenního školení se účastní okolo 20–25 zaměstnanců MěÚ Chrudim, především z odborů Odboru územního plánu a regionálního

Příjemce dotace: **Litoměřice**

Projekt: **READY 21: Udržitelný rozvoj, Energetika, Místní Agenda**

a Doprava – výzvy pro 21. století

Zvýšení participace občanů města

Občané Litoměřic mají možnost se zapojit do rozhodovacích procesů, vyjádřit svůj názor na to, jak se ve městě žije, co je potřeba dále rozvíjet a podporovat, co je potřeba změnit. Město každoročně pořádá několik akcí zaměřených na zvýšení participace občanů.

Fórum Zdravého města aneb „Desatero problémů Litoměřic“

Na této největší a nejvíce navštěvované akci mají občané možnost vyjádřit se k aktuálnímu dění i dlouhodobé vizi Litoměřic, s vedením města diskutovat o tom, které problémy je třeba řešit přednostně. Fórum je rozděleno do osmi tematických pracovních skupin – i) životní prostředí, ii) doprava, iii) územní rozvoj, iv) sociální oblast a zdravotnictví, v) výchova

a vzdělávání, vi) kultura, sport a volný čas, vii) veřejná správa a bezpečnost ve městě,

viii) podnikání, bydlení a cestovní ruch, a posledním stolem je stůl mladých (tematicky nevyhrazený). Výsledkem setkání je stanovení TOP 10 problémů na každý rok, tyto problémy jsou následně ověřeny anketou. Problémy se ještě

Fórum „Desatero problémů Litoměřic“




Hlasování v průběhu fóra

ověřují sociologickým průzkumem, aby byly výsledky co nejdůvěryhodnější.

TOP problémy města, které jsou předloženy Radě a Zastupitelstvu města, se musí umístit do desátého místa na fóru, v anketě i v sociologickém průzkumu. Veřejného fóra se účastní kolem 200 osob, v ověřovací anketě bývá hodnoceno cca 400 anketních lístků a sociologický průzkum je proveden na reprezentativním vzorku 500 občanů Litoměřic.

V rámci rozšíření zapojení občanů do rozhodovacích procesů ve městě byl pilotně v rámci Zdravých měst ČR reali-

zován tzv. participativní rozpočet. Město vyčlenilo z rozpočtu částku 150 tis. Kč a občané mohli navrhnout konkrétní opatření, která budou sloužit obyvatelům Litoměřic a přispějí ke zkvalitnění veřejného prostoru. Hlasování o vítězném projektu bylo součástí fóra Zdravého města.

Mladé fórum aneb „Desatero problémů Litoměřic očima mládeže“

Možnost aktivního zapojení do zlepšování života ve městě mají v Litoměřicích také děti a mládež. Na tomto setkání se mládež zábavnou formou seznamuje s činností

Desatero problémů Litoměřic očima mládeže



komunální politiky a možnostmi, jak se do ní zapojit. Učí se vzájemně respektovat, vyjadřovat své názory, argumentovat, komunikovat. Akce se účastní žáci litoměřických základních a středních škol. Diskuze se zástupci vedení města probíhá v pěti oblastech a na konci setkání je definováno deset nejpalčivějších problémů tak, jak je vnímají mladí. Nadefinované problémy jsou následně ověřeny anketou a ověřené problémy jsou předloženy Radě města.

Kulaté stoly k tématům vzešlým z Fóra Zdravého města „Desatero problémů Litoměřic“ a veřejná projednávání

Pro zapojení co nejširšího okruhu veřejnosti do rozvoje města a rozšíření vzájemné informovanosti se pravidelně pořádají tematické kulaté stoly a veřejná projednávání.

Příkladem kulatého stolu je např. diskuzní fórum s názvem *Co děti, mají si v Litoměřicích kde hrát*. Za účasti zástupců



Diskuze u Kulatého stolu

města, příspěvkových organizací a ve spolupráci s oddělením komunitního plánování sociálních služeb při MěÚ Litoměřice se jednalo o možnostech zlepšení podmínek pro aktivity rodin s dětmi.

Veřejná projednávání

Tento typ projednávání se v Litoměřicích pořádá za účelem realizace investičních

akcí přímo na místě, např. při revitalizaci městské tržnice, nebo dlouhodobějších investičních záměrů, např. o budoucnosti budovy městského pivovaru či bývalých kasáren. Veřejná projednávání jsou ze strany občanů hojně navštěvována a pozitivně hodnocena.

Příjemce dotace: **Prachatice**
Projekt: **Bioodpad řešíme společně**

Řešení bioodpadu za účasti občanů

Město Prachatice aktivně uplatňuje místní Agendu 21 (MA21) jako metodu kvality a zapojuje veřejnost do souvisejících rozhodovacích procesů. V systému řízení prostřednictvím zapojování veřejnosti a rozšiřování místního partnerství (uplatňování principů MA21) pokračoval i projekt **Bioodpad řešíme společně**, jehož výsledkem bylo nastavení funkčního systému odpadového hospodářství, do kterého je zapojena široká veřejnost i podnikatelé. Projekt měl dvě stěžejní aktivity:

1. Vytvoření Plánu odpadového hospodářství města Prachatice

Plán odpadového hospodářství města Prachatice (POH) respektuje legislativní podmínky, aktuální změny v systému odpadového hospodářství města a vytyčení priorit a cílů pro další období do roku

2020 s výhledem do roku 2025. Zhotovitel vytvořil POH dle legislativy a metodiky a na základě poznatků zjištěných komu-



nitním způsobem v pracovních skupinách se zapojením určených cílových skupin.

2. Vytvoření záměru finanční motivace občanů k vyššímu třídění

Realizační tým zpracoval objektivní kritéria a nástroje pro motivaci občanů k vyššímu a efektivnějšímu třídění. Záměr byl

Z Fóra zdravého města



Informační tabule POH

projednáván v expertní skupině, s veřejností a následně projednán v zastupitelstvu města.

Pro zapojení prachatické veřejnosti do těchto aktivit byla zvolena forma šetření názorů obyvatel, která proběhla na *Fóru Zdravého města*. Získané podněty veřejnosti byly potvrzeny následnou ověřovací anketou.

V roce 2015 se *Fórum zdravého města* uskutečnilo 5. února. Po úvodním slovu starosty Ing. Martina Malého zhodnotila Mgr. Hana Mrázová – politička, která je zodpovědná za projekt *Zdravé město*

Prachatice – řešení podnětů a problémů vznesených při loňském *Fóru zdravého města*. Následovalo promítnutí videosnímku *5 let Zdravého města Prachatice* a poté se řízení diskuze ujala zkušená moderátorka Dana Diváková z Národní sítě Zdravých měst. Akce byla podpořena z Projektu švýcarsko-české spolupráce.

Poprvé se k organizaci setkání připojila také Jihočeská hospodářská komora a prachatictí podnikatelé, kteří si připravili pro tento účel vlastní prezentaci.

Z prachatického Fóra zdravého města



Cílem diskuze, která probíhala u devíti stolů rozdělených dle témat, bylo definování tzv. desatera hlavních problémů, podnětů či příležitostí města. Témata u jednotlivých stolů byla: (i) Životní prostředí, plán odpadového hospodářství, (ii) Rozvoj města, zaměstnanost, podnikání, investice, (iii) Sociální oblast, bezpečnost a prevence, (iv) Doprava, parkování, stav komunikací, (v) Školství, výchova, vzdělávání, (vi) Kultura, sport, volný čas, cestovní ruch, (vii) Zdraví obyvatel, zdravý životní styl (viii) Názory mladých a (ix) Občan a úřad, informovanost.

Od každého stolu vzešly dva podněty, celkem tedy osmnáct, ze kterých přítomní občané hlasováním pomocí zrnků kávy vybrali deset s nejvyšším počtem hlasů. Zda vidí priority stejně i občané města Prachatice, kteří se fóra nezúčastnili, ověřila v následujících dnech anketa verifikovaná prostřednictvím zaslaných SMS kódů a poté bylo s výsledkem seznámeno zastupitelstvo.



„Hlasovací zařízení“ na kávová zrnka

V oblasti Životní prostředí se u stolu diskutovalo o POH, třídění odpadů a motivaci. Právě motivační systém se u stolu dostal do popředí zájmu a účastníci o něm hlasovali. Podnět Zavedení motivačního systému separace odpadů pro občany s vlivem na snížení poplatku, získal 256 hlasů a čtvrté místo v celkovém pořadí.

V roce 2016 se *Fórum zdravého města* uskutečnilo 18. února. Na fóru byl s veřejností diskutován jak POH, tak Motivace občanů města Prachatic ke třídění odpadů. I když se témata nakonec nedo-

stala do popředí hlasování, byly přesto poznatky získané při diskuzi s veřejností do obou dokumentů zapracovány.

Součástí obou jednání byly doprovodné aktivity, v roce 2015 to byla propagace domácích kompostérů, v roce 2016 vermikompostérů a přehled o třídění odpadů v Prachaticích.

Setkání s veřejností k projektu **Bioodpad řešíme společně** proběhlo také ve spádových osadách v okolí Prachatic. Je pravdou, že obyvatelé osad třídí a kompo-

Ze semináře Fórum zdravého města



stují, umí to. Nicméně setkání mělo přispět k další osvětě, informacím o správném a optimálním kompostování, o kompostérech. Přítomní občané získali základní pravidla kompostování, přednášející se dotkl chyb, ale i využívání kompostu, nechyběla informace o žižalách.

V druhé části setkání se ve spádových osadách hovořilo o tříděném odpadu, se kterým osadníci také nemají problém. Mluvílo se i o sbírkách, jak charitních například na hadry, dále o kontejnerech na obuv, hračky, oblečení, nebo o Prachatickém dobročinném obchůdku. Obyvatelé osad také oceňují provoz Sběrného dvora v Prachaticích.

Spolupráce veřejného, soukromého a neziskového sektoru



místní Agenda 21

Příjemce dotace: **Litoměřice**

Projekt: **READY 21: Udržitelný rozvoj, Energetika, Místní Agenda a Doprava – výzvy pro 21. století**

Akce udržitelného města

Festival šetrné energetiky a dopravy s názvem **U-Žít Litoměřice 2015** měl dvě části – zábavnou a odbornou. Pobavit se, vyhrát elektrokolo nebo se projet v elek-

tromobilech světových značek, ale také se dozvědět, jak ušetřit za teplo a elektřinu a přitom šetřit životní prostředí, to vše bylo součástí akce, kterou pořádalo



Zdravé město Litoměřice ve spolupráci s podnikatelskou sférou a neziskovými organizacemi.

Cílem bylo představit inovace využitelné městem a ukázat, že tyto technologie a postupy fungují a má smysl je rozvíjet, investovat do nich, zapojit podnikatelský sektor. V odborné části místní i národní firmy prezentovaly zajímavé produkty a služby, které jsou ekologicky šetrné a lidé se o nich mohli dozvědět řadu zajímavých a užitečných informací, nebo si je rovnou vyzkoušet.

Elektromobily, elektrokola, solární panely a tepelná čerpadla vystavili přední výrobci. Neziskový sektor se na akci podílel zajištěním doprovodného programu, například prezentováním solárního vaříče, či poskytnutím mobilního trenažéru pro hendikepované.

Účastníci ankety byli zařazeni do slosování o elektrokolo a solární nabíječky.

Den udržitelného města Litoměřice



Účast neziskového sektoru

Informační kampaň města Úspory energie a obnovitelné zdroje energie

Evropská informační kampaň ENGAGE, v podmínkách města Litoměřice, je dalším příkladem vzájemného spojení sektoru veřejného, podnikatelského i neziskového. Kampaň zařazuje organizace Energy Cities (www.citiesengage.eu). V rámci kampaně 20 osobností Litoměřic, zástupců firem, seniorů, mládeže a neziskových organizací propůjčilo svůj vzhled kampani k propagaci energetických úspor a udržitelného

rozvoje. Na 20 billboardech tyto osobnosti předávají vzkaz občanům o možnostech úsporných opatření a obnovitelných zdrojích energie.

Podnikatelské fórum se Strategickým týmem

Litoměřičtí podnikatelé mají zájem s městem intenzivněji spolupracovat, toto zjištění vyplynulo z prvního podnikatelského fóra v květnu 2015, kterého se zúčastnilo 25 představitelů místních firem a zhruba

stejný počet zástupců vedení města. Společně hledali odpovědi na otázky *Jaké vidíte překážky pro rozvoj podnikání?, Co místním podnikatelům schází?, Co by pro podnikatele město mohlo udělat?*

Z výstupů z podnikatelského fóra město sestavilo Akční plán rozvoje spolupráce s podnikateli. Jedním z výstupů je veletrh pracovního uplatnění s cílem posílit image technických oborů a zvýšit informovanost žáků a jejich rodičů o budoucím povolání směrem k technickým oborům a řemeslům v regionu.

Podnikatelské fórum



Příjemce dotace: **Chrudim**

Projekt: **Místní Agendou 21 a strategickým řízením k naplňování principů udržitelného rozvoje a zvyšování kvality života obyvatel v Chrudimi**

Spolupráce u osvětových akcí

Rozvíjení spolupráce veřejného, soukromého a neziskového sektoru je v Chrudimi již osvědčenou praxí. Tato spolupráce bývá uplatňována především u větších osvětových kampaní, jakými jsou například *Den Země*, *Dny zdraví*, *Chrudimský týden pro Fair Trade* a podobných. U těchto akcí město Chrudim, coby veřejný sektor, zajišťuje prostory pro konání akce, vyřizuje veškerá povolení, poskytuje mobiliář potřebný pro akci a také poskytuje mediaci i propagaci.

Subjekty z oblasti neziskového či soukromého sektoru do akce vstupují především z hlediska svých odborností – například ekologickým poradenstvím, třeba předváděním lidových řemesel či zajiš-

těním poskytování první pomoci. Účast na akci mají zdarma.



Z průběhu osvětové akce Dny zdraví

Takto komunitně připravené akce pak oslovují široké spektrum cílové populace. Akce bývají většinou širšího rozsahu, jednak jsou spojené v doprovodném programu se zábavou, ale i s odborným poučením nebo inspirací.

Příjemce dotace: **Ostrava-Poruba**

Projekt: **Rozvoj MA 21 v městském obvodu Poruba**

Obchodníci v Porubě

Cílem dílčího projektu spolupráce byla podpora drobných živnostníků na území městského obvodu Poruba vytvořením podmínek pro snadnou a bezplatnou internetovou prezentaci jejich podnikání.

Dalším cílem bylo umožnit občanům Poruby rychlou orientaci v nabízených službách, včetně přístupu k informacím o otvíracích dobách, kontaktních osobách apod. a také připomenout zapomenuté a někdy netušené výhody nákupu v drobných prodejnách. Těmi může být např. odborné poradenství, možnost objednání zboží, doplňkové služby jako servis a údržba apod.

V rámci dílčího projektu byly vytvořeny webové stránky www.obchodniciporuba.cz s prezentací jednotlivých subjektů. Prezentace obsahuje medailonek každého sub-

vozuje. Dále je zde uveden hlavní předmět podnikání, výpis sortimentu, apod. Na stránkách je zobrazena mapa městského obvodu Poruba se znázorněnými piktogramy, které představují jednotlivé medailonky subjektů. Prezentace na portálu je pro obchodníky bezplatná.

www.obchodniciporuba.cz



Příjemce dotace: **Jilemnice**
Projekt: **Jilemnice – udržitelná**

Urbanistická vize města

Hlavním cílem projektu **Jilemnice – udržitelná**, podpořeného z Programu švýcarsko-české spolupráce, bylo zvýšit informovanost lokálních politiků a místních obyvatel o tématech udržitelného rozvoje a nabídnout zejména politikům možnost

pro jejich odpovědné, strategické rozhodování, které se týká zejména územní dimenze. Cílovou skupinu projektu tvořili dospělí (politici, úředníci, místní obyvatelé a odborníci), a také děti a mládež. Zásadním výstupem projektu se staly doku-

menty formátu celkové urbanistické vize Jilemnice a urbanistické studie sídliště Spořilov, které napomohou efektivnímu řízení města. U obou zmíněných dokumentů se díky erudovanosti zhotovitelů, Atelier L Hradec Králové a Centrum kvality bydlení Praha, podařilo vzbudit zájem i v řadách laické veřejnosti. To svědčí o správně nastavených aktivitách projektu.

Sídliště Spořilov – diferenciace vnitrobloků



Exkurze při osvětové kampani

Osvětová kampaň

Kampaň zajistila informovanost místních obyvatel o udržitelném rozvoji a dopadu na Jilemnici. Proběhlo pět přednášek a čtyři workshopy, bylo publikováno několik článků v jilemnickém zpravodaji, byly vytištěny dvě barevné brožury (*Celková urbanistická vize Jilemnice* a *Urbanistická studie sídliště Spořilov*) a proběhla soutěž pro děti a mládež. Na první přednášku se podařilo zajistit předního odborníka na udržitelný rozvoj PhDr. Ivana

Ryndu. Na závěr projektu se uskutečnila odborná konference na téma udržitelnosti v Jilemnici, které se účastnili odborníci z jiných měst i místní občané. Praktická část konference byla pro laiky velice inspirativní – v terénu mohlo být lépe vysvětleno a názorně argumentováno navržené řešení.

Celková urbanistická vize Jilemnice

Vize byla vypracována firmou Atelier L Hradec Králové na dlouhodobou udržitelnost charakteru zástavby ve městě a zohlednila nová témata, jakým je například dopad klimatických změn na město,

Z přednášky PhDr. Ivana Rynda



včetně strategie jejich předcházení. Nosným tématem bylo řešení přívalových srážek a nový náhled na zachyt vody v krajině. Další součástí řešení byl koncept udržitelné dopravy s posouzením možnosti cyklo dopravy v území. Nezanedbatelnou součástí vize byl i náhled na udržitelnou energetiku a vztah energetické náročnosti objektů vzhledem k poloze a k umístění lokality.

Zadání, vlastní zpracování a finální podoba byla průběžně projednávána s veřejností formou workshopů. Místní znalost občanů byla zpracovatelem využita k vyšší kvalitě jeho odevzdaného díla a bezesporu obohatila obě strany procesu.

Šetření indikátorů ECI

Šetření předcházelo vlastní projekční práci. Vždy je dobré pracovat se souborem dat a s trendy, které lze z vybraných informací vysledovat. V rámci partnerství provedla společnost CI2 o.p.s. dotazníkové šetření mezi místními obyvateli zaměřené



Urbanistická studie panelového sídliště Spořilov

Studie byla zpracována Centrem kvality bydlení, o.s., partnerem projektu, jako pilotní projekt transformace sídlištní struktury s důrazem na obytnost a čitelnost prostředí, která byla pokračováním mezinárodního projektu *Sídliště jak dál?* Partnerovi bylo nabídnuto, aby si své teoretické zkušenosti vyzkoušel v praxi na území panelového sídliště Spořilov v Jilemnici. Zadání, vlastní zpracování a finální podoba urbanistické studie byla po celou dobu

Workshop na sídlišti Spořilov, duben 2015

na otázky spokojenosti obyvatel ve městě, které bylo rozšířeno o šetření otázek spojených s urbanismem, bydlením a udržitelnou dopravou. Součástí byly i specifické otázky obyvatelům sídliště (podklady pro urbanistickou studii). Indikátory sleduje město Jilemnice již od roku 2010, takže trendy z těchto šetření šlo vysledovat.



Sídliště SPOŘILOV Jilemnice „Centrum“

průběžně projednávána s veřejností formou workshopů.

Navržená řešení urbanistických změn byla na setkání obyvatel sídliště Spořilov se zpracovateli studie vesměs přijímána kladně, připomínky k řešení měly jen věcný charakter. Z těchto setkání s místními občany jsou k dispozici prezenční listiny, pozvánky a fotodokumentace.



Sídliště Spořilov Jilemnice „Potenciál rozhraní domů a ulice“



Projekt se stal příkladem popularizace pojmu udržitelný rozvoj v rámci veřejné tvorby strategických materiálů města Jilemnice – urbanistické vize a urbanistické studie sídliště Spořilov s místní samosprávou a místními obyvateli. Zároveň byl realizován v příkladné spolupráci s partnery CI2, o.p.s. (společnost provedla šetření indikátorů ECI a zajistila závěrečnou konferenci) a Centrem kvality bydlení, o.s.

(sdružení zpracovalo urbanistickou studii s výzkumným přesahem, která řešila panelové sídliště Spořilov). Projekt prokázal, že i pro menší města má význam zpracovat si strategické dokumenty typu urbanistické vize, či studie, za předpokladu dobrého partnerství různých sektorů a zejména vhodným zapojením místních obyvatel.

Celou urbanistickou vizi města Jilemnice a urbanistickou studii sídliště Spořilov Jilemnice najdete na adrese www.mestojilemnice.cz.



Příjemce dotace: **Prachatice**

Projekt: **Biodpad řešíme společně**

Dny odpadů a fórum zdravého města

Po dva dny byly zájemcům otevřené dveře v novém sběrném dvoru a kompostárně v Krumlovské ulici. Město Prachatice aktivně uplatňuje principy místní Agendy 21 a dny otevřených dveří jsou významným prvkem spolupráce, který rozšiřuje vztah veřejnosti se subjekty místní správy.

Dny odpadů – nový sběrný dvůr



Po oba dny byla mezi městem a sběrným dvorem zajištěna kyvadlová autobusová doprava. Páteční dopoledne bylo určeno pro děti ze základních škol. Součástí prohlídky sběrného dvoru a kompostárny byla též putovní výstava *Tonda obal na cestách* zaměřená na třídění odpadů a dále naučná výstava o bioodpadech, kompostování a domácích vermikompostérech. Akce se zúčastnilo asi 220 dětí ze všech prachatických základních škol. Možnosti prohlédnout si sběrný dvůr a kompostárnu využilo přes 40 občanů.

Akce se setkala s kladným ohlasem od žáků škol i veřejnosti, proto bude město podobné aktivity pořádat pravidelně.

Fórum Zdravého města 2016

Téměř stovka účastníků *Fóra Zdravého města* diskutovala 18. února 2016 v sále



Informační akce pro děti z mateřských škol

Národního domu u devíti kulatých stolů a sestavovala žebříček problémových priorit. Na zajištění akce spolupracovalo město Prachatice s Jihočeskou hospodářskou komorou, která v průběhu akce prezentovala podnikatele, Nemocnici Prachatice a.s. a Spolek Kamínky, který propagoval vermikompostování v domácnosti.

Sestavený žebříček byl následně ověřen anketou formou internetového hlasování. Hlasovat mohli občané i z veřejně přístupných počítačů v Městské knihovně Prachatice.

Vzdělávání veřejnosti



místní Agenda 21

Příjemce dotace: **Uherské Hradiště**

Projekt: **Společně k udržitelnému rozvoji II**

Park Rochus – živá učebnice

Účelem aktivity bylo rozvíjet obecně prospěšné služby společnosti Park Rochus, o.p.s v oblasti EVVO, seznámit veřejnost s výsledky ukončených i probíhajících regeneračních procesů a rozšířit instalovaný informační systém Parku Rochus. Součástí bylo také vytvoření manuálů, učebních pomůcek, programů a informačních prvků.

Veškeré projektové úsilí bylo od počátku směřováno k přírodnímu areálu Park Rochus. Realizované dílčí aktivity pak vždy souvisely s existencí tohoto území, jehož část je vyhlášena přírodní památkou a také EVL Rochus.

Již v předešlých letech byly úspěšně vytvořeny tři výukové programy pro základní školy, střední školy a gymnázia,

kteří vyzdvihují hlavní přednosti a zajímavosti zmiňované lokality, ale především



se opírají o výsledky managementových zásahů v areálu parku, o realizovanou výzkumnou činnost v oblasti fauny a flóry, a také o snahu tradičního udržitelného hospodaření člověka v krajině. Výuka a vzdělávání, jako jedna z klíčových aktivit

dílčího projektu tak není jen synteticky tvořeným produktem, ale souhrnem prakticky ověřených informací s bezprostřední fyzickou blízkostí probíraných témat. Ze zkušeností vyplývá, že edukace v terénu a s možností přímých praktických příkladů a ukázek je tou nejsnadnější a velmi zábavnou formou vzdělávání.

Výukový program s názvem **Neházej věci za hlavu** žáky a studenty informuje o možnostech ekologičtějšího chování jednotlivců v každodenním životě, na příkladech a cvičeních ukazuje vhodné chování člověka v přírodě, zejména v chráněných územích. Poukazuje na dopady nevhodného chování a také upozorňuje na to, že i zdánlivé maličkosti by nám neměly být lhostejné (tedy bychom je neměli házet za hlavu), protože v celkovém součtu mají vliv na přírodu kolem nás i na nás samotné.

Druhý z programů, **Vše o včelách**, využívá praktikovaného chovu včel na Rochusu a seznamuje žáky s hlavním pří-



Výukové aktivity v Parku Rochus

nosem včelaření pro člověka v návaznosti na další praktikované formy hospodaření jako je sadařství a pastevectví.

Další tematické propojení v aktivitě vzdělávání bylo dosaženo vytvořením informačního systému pro již dříve vysazený sad starých ovocných odrůd a sad

oskeruší. Jedná se takřka o 130 stromů asi 70 ovocných odrůd, převážně jabloní, hrušní, slivoní, třešní, ale také méně známých kdouloní, mišpulí, moruší, aj. Každý ze stromů je opatřen tzv. křestním listem, který pomocí QR kódu odkazuje na webovou stránku s popisem jednotlivých odrůd, fotografiemi a dalšími informacemi.

Posledním produktem „živé učebnice“ je virtuální prohlídka. Tento atraktivní způsob prezentace zajímavé přírodní lokality parku Rochus rozšiřuje povědomí o možnostech jejich využití v oblasti sportu, oddechu, rekreace a vzdělávání. Virtuální prohlídka je součástí webového prostoru Park Rochus, s možností provázání na jiné internetové stránky (městská infocentra, kulturní a turistická střediska, atd.) Tento způsob vizualizace areálu je nejen vzdělávacím prvkem, ale také dalším podpůrným prostředkem cestovního ruchu v přírodním a kulturně historickém areálu Park Rochus i celém městě Uherské Hradiště.

Příjemce dotace: **Ostrava-Poruba**

Projekt: **Rozvoj MA 21 v městském obvodu Poruba**

Výukové ekoprogramy a přednášky

Tento projekt byl zaměřen zejména na vzdělávání dětí a mládeže, program byl vypracován pro výuku ekologické výchovy pro učitele základních škol městského obvodu Poruba.

Výuka ekologické výchovy



Koordinátorům ekologické výchovy jednotlivých základních škol byl představen manuál pro výukový program, v němž je uveden text, který lektor žákům prezentuje zároveň s promítáním prezentace v Powerpointu. Součástí výukového programu jsou odkazy na interaktivní cvičení pro děti – testy, hry, pracovní listy apod. Každý koordinátor obdržel k využití výukový program na CD.

Přednášky na téma Eko energie

Přednášky proběhly na jedné základní a jedné střední škole na území městského obvodu Poruba a jejich cílem bylo přiblížit posluchačům závažnost současného stavu životního prostředí, informovat o alternativních zdrojích energie a možnostech takových využitelných



Z přednášky Šetrná spotřeba

zdrojů energie, které přispívají ke snižování emisí znečišťujících látek a ke zkvalitnění životního prostředí a také žáky motivovat, aby se zapojili a aktivně podíleli na vytvoření společnosti s kvalitním životním prostředím.

Příjemce dotace: **Chrudim**

Projekt: **Místní Agendou 21 a strategickým řízením k naplňování principů udržitelného rozvoje a zvyšování kvality života obyvatel v Chrudimi**

Globální odpovědnost a ekovýchova

Vzdělávání veřejnosti v oblasti globální odpovědnosti a ekologické výchovy je jednou z priorit města Chrudim. Základním a středním školám, zastupitelům města, ale i veřejnosti jsou organizovány vzdělávací semináře zaměřené na problematiku místní Agendy 21, udržitelného rozvoje či globální odpovědnosti.

Pilotně byl ve spolupráci s Městskými lesy Chrudim připraven projekt zaměřený na zkvalitnění ekologické výchovy a osvěty u žáků chrudimských škol. Žáci poznávali les s lesním pedagogem přímo v terénu Městských lesů na Podhůře. Šlo o třídní program s lesní pedagogikou pro žáky 4.–5. tříd ZŠ Chrudim. Cílem bylo zlepšení kvality vědomostí dětí a mládeže o lese jako ekosystému, o lesnictví a jeho

významu při získávání kvalitního dřeva, obnovitelného zdroje energie, a v péči o životní prostředí.

Hlavním významem Lesní školy bylo získávání a prohlubování vědomostí a praktických zkušeností přímo v lesním prostředí pod vedením zkušených lesních pedagogů a lesníků. Výhodou bylo blízké prostředí Městských lesů Chrudim, včetně jeho rekreačních aktivit a zázemí na hájence Pohled.

Z akce pro děti ze základních škol



Příjemce dotace: **Litoměřice**

Projekt: **READY 21: Udržitelný rozvoj, Energetika, Místní Agenda a Doprava – výzvy pro 21. století**

Globální otázky zábavně

Pro občany jsou asi nejviditelnější aktivitou *Zdravého města* tradiční světové a evropské kampaně, do kterých se Litoměřice zapojují již skoro 15 let. Kampaně

mívají převážně zábavnou formu, ale jejich cílem je poskytnout důležité informace o celospolečenských tématech a globálních otázkách.



K podpoře životního prostředí, udržitelné dopravy a bezpečnosti slouží kampaně *Den Země*, *Evropský týden mobility* a *Národní dny bez úrazu*. V rámci těchto kampaní se uskutečnilo např. společné sázení 34 stromů na litoměřickém sídlišti, pravidelně se občané zapojují do akce *Uklidme Česko*, *Uklidme Litoměřice*. Pro děti je organizován *Den Země*, *Procházka po Zemi*, jsou promítány ekologické filmy. Občané jsou motivováni k pěší chůzi, cyklistice, využívání úsporných a k prostředí šetrných dopravních prostředků. Akce jsou organizovány pro všechny věkové kategorie.

Zdraví a zdravý životní styl propagují kampaně *Dny zdraví* a *Den bez tabáku*. Občané mají možnost se účastnit besed s odborníky o zdravém stravování, ve spolupráci s nutriční terapeutkou jsou pořádány soutěže ve zdravém vaření škol, i učitelů. Děti jsou motivovány k pohybu

Z akce Uklidme Litoměřice



Litoměřice – Fairtradové město

při Sportovním jarmarku, kde se prezentují místní mládežnické sportovní oddíly. V rámci Dnů bez tabáku jsou pořádány pravidelné přednášky pro žáky základních a středních škol zaměřené na prevenci kouření. Ke zvýšení zájmu o dané téma jsou certifikovány nekuřácké provozovny a byla vyhlášena též soutěž o nejlepší protikuřácký videoklip.

Město si je vědomo, že životní a pracovní podmínky v rozvojových zemích

můžeme do značné míry ovlivnit spotřebitelským chováním. Proto se Litoměřice staly v ČR prvním Fairtradovým městem. Pro občany všech věkových kategorií, ve spolupráci s neziskovými organizacemi jako např. Shine Bean, jsou pořádány semináře a besedy, vzdělávací a osvětové programy pro školy, pravidelně probíhá africký férový festival Dun Dun, či ochutnávka fairtradových výrobků, jsou certifikovány fairtradové provozovny. V Litoměřicích působí i první fairtradová škola v ČR, Masarykova ZŠ.

Již čtvrtým rokem probíhá ve spolupráci s místními organizacemi akce Místa v Litoměřicích přátelská seniorům s cílem seznámit seniory s organizacemi, které pro ně aktivity připravují a zapojit je do činnosti. Během šesti jarních týdnů přibližně stovka seniorů navštíví akce se zajímavým programem (sportování, zdravá strava, výtvarný workshop, prohlídka hospice, zařízení pro seniory, bazénu, galerie,

klubů seniorů, turistika apod.) Senioři, kteří se zúčastní 8 z 16 nabízených akcí, jsou odměněni na společném setkání seniorů se starostou města.



Místa v Litoměřicích přátelská seniorům

Příjemce dotace: **Prachatice**
Projekt: **Bioodpad řešíme společně**

Osvěta na téma bioodpad

Povědomí o způsobu třídění a kompostování je mezi neodbornou veřejností velmi malé. Koluje řada mýtů a dohadů jak je s tříděným odpadem dále nakládáno, zda je třídění finančně dobře ohodnoceno, zda má třídění vliv na životní prostředí tak, jak je deklarováno. Prachatice proto zvolily osvětu ve formě besed s obyvateli, ale i s žáky škol a zejména velmi oblíbené praktické workshopy uzpůsobené věkovému složení cílové skupiny.

Účelem dvou setkání bylo seznámit včelaře a zahrádkáře se systémem odpadového hospodářství v Prachaticích a předat informace o způsobu třídění, o přípravě sběru bioodpadu a provozu sběrného dvora a kompostárny. Hned na začátku besedy vyplnili zúčastnění cvičný kvíz na téma bioodpad a na závěr tři vylo-

sovaní obdrželi drobné dárky. Ve stejném duchu se uskutečnila i tři vzdělávací setkání v osadách.



Návštěvníci *Městských slavností* měli možnost navštívit celodenní workshop divadla Vivat Kompostela, ze společnosti Ekodomov s.z. K dispozici byl infostánek s „ekoporadnou“ a celodenním programem. Návštěvníci stánku získali informace

Osvětová akce pro včelaře a zahrádkáře



Cyklus praktických workshopů

o třídění odpadů, jak správně kompostovat, jak předcházet vzniku odpadu.

Cyklus tří praktických workshopů přilákal především ženy, první byl věnován vycházce do přírody a názorné ukázce *Jak kompostuje příroda*.

Druhý byl zaměřen na využití odpadů v domácnosti, neboť šikovné ruce umí skloubit to, co najdeme v přírodě, co nám přebývá doma i to co by skončilo v kontejneru na tříděný odpad nebo rovnou v popelnici. Stačí nápad!

Na posledním praktickém workshopu čekal účastníky plný stůl voňavých bylinek a povídání o tom, jak šetřit životní prostředí i peněženku při běžných úklidových pracích v domácnosti, jak vyrobit ekologický prací prostředek, tablety do myčky, mýdlo provoněné bylinkami. A než stalo jen u povídání, jednalo se o praktický seminář, takže jsme si vyzkoušeli přípravu i výrobu a získali jsme rady, jak tyto výrobky používat.

Odpadům se věnoval rovněž seminář, který se uskutečnil v Městské knihovně, mluvilo se zde především o správném způsobu třídění.

Poslední setkání bylo nazváno **Žížaly v akci!** Vyrobit si vlastní vermikompostér přišlo 36 zájemců včetně dětí. Z plastových kyblíků vyrobili 10 kompostérů, které si rodiny odnášely domů s „násadou“ žížal, trochou kompostu a s množstvím informací a praktických rad, jak se o žížalí kompostér správně starat. Jeden vermi-



Výroba vlastního vermikompostéru

kompostér je umístěn na chodbě odboru životního prostředí Mú Prachatice a slouží jako vzdělávací pomůcka pro veřejnost.

Místní Agenda 21

šance pro kvalitní veřejnou správu

Vydalo: Ministerstvo životního prostředí, se sídlem Vršovická 1442/65, Praha 10

Rok vydání: 2016

Vydání první

Náklad: 1 000 ks

www.mzp.cz

© Ministerstvo životního prostředí

Fotografie: © Jindřich Balous, Alena Vařejková, archivy účastníků projektu

Grafický design a sazba: 2123design s.r.o., Průmyslová 1200, Hradec Králové

Tisk: P.O.S. FACTORY, s.r.o.

Ministerstvo životního prostředí



Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Místní Agenda 21

šance pro kvalitní
veřejnou správu



místní Agenda 21

Ministerstvo životního prostředí



Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra